

András, Dóra, kokárda...

Néhány színes dia egy cipősdoboz mélyéről. 1973. március 15-én készültek az Iparművészeti Főiskola ünnepi műsorán. Az akkor másodéves grafikus, Nagy András gondolta ki, hogy tegyük ünnepé a forradalom napját (akkor még persze nem volt munkaszünet), megkért, hogy legyen segítségére, majd együtt vettük rá a fényképeken látszó fiúkat és lányokat, hogy szerepeljenek a zugligeti díszteremben zajló eseményen. A Petőfi feliratú trikóban Kerényi Jancsi, aki fejből szavalja a „Talpra magyart”, a zászlós festőlétra tetején pedig Herpai Zoli, aki a szája szögletébe tolt cigarettával olvassa: „Óh, vannak koszorúk, keményebbek, mint a deszkák...” Látható továbbá Horváth Kata, Flohr János, Bánáti Gábor, Komáromi Györgyi, Kelemen Kati, Bojti András, Oláh Enikő, Vida Győző. A közönség soraiban: Horváth Imre, Penkala Éva, Bársony Péter, Tatár Péter, Sajnovits Sándor... Az első sorba nem merészkedett senki, de a karzat tele. Az aggódó tekintetű tanárok közt Csernus Lászlót, Nagy Zoltánt, talán Pogány Frigyeszt, Gulyás Döncit, Farkas Domonkost és a második sort is vállaló Haiman Györgyöt sikerül felismernem. Arra sajnos csak emlékszem, de a felvétel nem került elő róla, hogy az egyik kimerevített forradalmi élőképben (mert ilyenek is voltak) sokszor lerajzolt aktmodellünk, Farkas Kati Delacroix *A szabadság a barikádra vezeti a népet* című festményének nyitott keblű főalakjaként pózolt. A fotók mellett megmaradt egy példány azokból a jókora festett kerek kokárdákból is, ami a résztvevők mellére tűzve látszik a fényképen. Néhány fotón András is ott van, könyékig föltúrt világosbarna, nyitott kardigán, nefelejcskék ing, sötétzöld farmer, akkoriban úgy hívtuk, dzsínsz. Balkeze a dzsínsz zsebében, jobbával gesztikulál. Alighanem verset mond. Nem emlékszem, mi volt a vers, de olyan sokszor hallottam tőle a „se oroszlán, se olajág, se cifra mezőt”, hogy én is megtanultam. Úgy képzelem, ezt szavalja a fotón: „én hálók a világgal, nem énelem ő”. Barna haja a homlokába hull, hátul a vállára omlik. A szíve fölött a kokárda. Néhány nappal korábban átjött a termünkbe, kérdezte, hányas a kabát (mindig így indult a beszélgetésünk, a helyes válasz: ötvenhatos), aztán mondta, aka-

rok-e segíteni a műsor kitalálásában. Látna, hogy hezitálok (valami szerelem-féleség miatt inkább Kecskemétre vonatoztam volna), hozzátette, nem leszek egyedül, átküld egy elsőst, akivel megoszthatom a munka rám eső részét. Dórát küldte, aki Zsuzsánnaként mutatkozott be. Keresztes Zsuzsánna, a régi barátai máig így hívják, aztán engedve a hivatalok nyomásának, megbékélt első számú keresztnévvel is. Látásból nyilván ismertem már, nem jártunk olyan sokan az Iparművészeti Főiskola typo-grafika szakára, de addig nem beszéltünk. Ő is úgy emlékszik, hogy nem. Átjött, mondtam, hogyan képezem, ő is, hogy ő hogyan képzei. Megfestette a fényképeken is látszó kokárdákat, aztán eltelt három év és a feleségem lett. A fotókról a főiskolás színjátszók másik két jeles produktuma is eszembe jut, a sárospataki várakokban adtuk elő az építész Gerő Karcsi rendezésében André Gide *A tékozló fiú visszatérése* című színművét, a *Sisimaja* című, Szendrő Iván által írt és rendezett kabuki darabot pedig több helyszínen is, a főiskola mellett például a Fészek Klubban játszottuk. Kerényi és Bánáti a *Sisimajában* is szerepeltek, Herpai, Vida és én pedig mindkettőben. Akkor, március 15-én, a délelőtti főiskolai esemény után néhányan a kollégiumból átmentünk Pestre, és a Váci utca környékén spontán szerveződő, a hatóság által „nacionalistának” bélyegzett diáktüntetéshez csapódtunk. A rendőrség persze, mint minden évben, ekkor is szétkergette a résztvevőket, és több tüntetőt előállítottak. A szerencsém az volt, hogy épp a demonstráció idején nyílt Király Sándor szintan tanár kiállítása a Váci utcai Csók István Teremben. Az igazoltató rendőrökkel sikerült megértetnem, hogy eszem ágában sem volt „huligánkodni” (ők mondták így), csupán a megnyitóra igyekszem. Hogy megtorlatlan mégse maradjak, elvégre mégis elkövettem a „rossz időben rossz helyen” tartózkodás vétkét, túl nagynak ítélt festett kokárdámat elkobozták. Szóval az, ami megmaradt, Dóra Zsuzsannáé lehet.

